

Position paper transitiefinanciering

versie september 2026

Waarom transitiefinanciering?

Filantropie en impactinvesteringen zijn erop gericht complexe sociale en ecologische uitdagingen met financiering aan te pakken. Toch blijft de vooruitgang beperkt. Economische systemen blijven uitputting in de hand werken, financiële systemen versterken ongelijkheid en samenlevingen worden geconfronteerd met toenemende fragmentatie en instabiliteit.

Bij DOEN betekent een **transitie** een langdurige systeemverandering naar een ecologisch duurzamere en sociaal rechtvaardigere samenleving, gebaseerd op solidariteit en met ruimte voor innovatie en verbeeldingskracht.

DOEN benadert transities doelgericht, van onderop en in samenwerking, en ondersteunt daarbij opkomende niches en ecosystemen. Transities brengen een herverdeling van macht met zich mee binnen structuren, processen en organisaties.

Al meer dan drie decennia ontwikkelt DOEN een **holistische aanpak, ook wel transitiefinanciering genoemd**. Daarbij combineert DOEN financiële instrumenten – van subsidies tot investeringen – met bredere ondersteuning van voorlopers, waaronder het bouwen aan ecosystemen en het vergroten van publieke bekendheid. Samen dragen deze inspanningen bij aan vier grote transities: (i) de overgang van een lineaire naar een circulaire economie, (ii) de overgang van groeiende ongelijkheid naar een wereld waarin iedereen meedoet en meetelt, (iii) een samenleving die het gemeenschappelijke vooropstelt, en (iv) een samenleving waarin ruimte is voor radicale verbeelding.

De aanpak van DOEN

Het werk van DOEN wordt gestuurd door ons Strategisch Kompas (2023–2027), waarin drie financieringsthema's zijn vastgelegd: (i) regeneratieve economie, (ii) Solidaire samenleving en (iii) Veranderkracht van verbeelding. Binnen deze thema's stimuleert DOEN synergie en versterkt het netwerken van financiers en investeerders om opkomende niches te helpen floreren.

Dit Strategisch Kompas blijft bewust flexibel, zodat DOEN praktische interventies kan ondersteunen op gebieden als de blue economy, agrifood en de circulaire economie, en tegelijk **kan helpen bij het creëren van de netwerken, kennis en voorwaarden die nodig zijn voor systeemverandering**.

DOEN is actief in meerdere regio's: Nederland, Noord-Europa, Oost-Afrika, Noord-Afrika, het Midden-Oosten en het Nederlands Caribisch gebied.

De unieke werkwijze van DOEN

DOEN neemt binnen transitiefinanciering een onderscheidende positie in als **risicotolerante financier in de vroege fase**. DOEN stimuleert verandering van onderop door kleinschalige initiatieven, vroege voorlopers en sectorversterkende organisaties te ondersteunen met subsidies, leningen en investeringskapitaal. Onze aanpak combineert operationele werkwijzen, strategieën en organisatiecultuur en maakt systeemverandering mogelijk door een onderscheidende combinatie van financiering, ondersteuning en samenwerking.

Operationele aanpak

Meerdere financieringsinstrumenten: subsidies, leningen en aandelenkapitaal, afgestemd op de behoeften van elk initiatief.

- **Polycapitale ondersteuning:** financieel kapitaal combineren met andere vormen van ondersteuning, waaronder technische assistentie, coaching, kennisdeling, netwerkopbouw en ecosysteemfacilitatie.
- **Thema-overstijgende en portfolio benadering:** transities komen niet tot stand door individuele investeringen alleen. Ze vragen om meerdere partijen die op verschillende niveaus en vaak sectoroverstijgend samenwerken. Daarom ondersteunt DOEN portfolio's van complementaire partners en verbindt het partijen over sectoren en regio's heen.
- **Wendbaarheid** om in te spelen op opkomende kansen, met behoud van richting op portfolioniveau.
- **Focus op de vroege fase:** ondersteuning van experimentele innovaties en opkomende benaderingen in een vroeg stadium, zodat zij zich kunnen ontwikkelen, groeien en bijdragen aan bredere systeemverandering.

Cultuur en organisatie-inrichting

- **Platte, adaptieve structuur** maakt snelle, creatieve besluitvorming mogelijk.
- Zoals de naam 'DOEN' al aangeeft, hebben we een **sterke voorkeur voor actie**.
- **Ondernemend** team met een diepgaand bewustzijn van systemen en **inzicht in machtsdynamieken** dat **vertrouwensrelaties** opbouwt met voorlopers en partners.

Onderscheidende kenmerken

- **Risicotolerante** houding.
- Faciliteert **sectoroverstijgende netwerken** en stimuleert **systemisch experimenteren** zonder de regie te willen centraliseren.
- **Vertrouwensgerichte, flexibele financiering** dankzij de Postcode Loterij - zonder rigide KPI's.
- DOEN Participaties is ingericht als een **revolverend fonds** en kan daardoor flexibele investeringen verstrekken zonder specifieke eisen aan het financiële rendement.
- De mogelijkheid om miljoenen mensen te bereiken via de **communicatiekanalen** van de Postcode Loterij en de VriendenLoterij.

Twee concrete voorbeelden

1. Fairphone: steun in een vroege fase met een hoog risico en verschillende financieringsinstrumenten

Fairphone is een sociale onderneming die modulaire smartphones produceert die zijn ontworpen voor een lange levensduur, goede repareerbaarheid en eerlijke toeleveringsketens. Daarmee daagt Fairphone gangbare praktijken in de elektronica-industrie uit.

De rol van DOEN:

- Verstrekte **vroegtijdige katalytische financiering** in de experimentele fase van Fairphone.
- Werd in 2017 via DOEN Participaties een **vroege aandeelhouder**, waardoor Fairphone nieuwe modellen kon ontwikkelen en verdere investeerders kon aantrekken.
- Bood **ondersteuning naast financiering** en droeg zo bij aan de geloofwaardigheid en legitimiteit van Fairphone binnen de markt en de investeringswereld.

Systemische impact: Fairphone heeft bijgedragen aan hogere standaarden en verwachtingen in de sector op het gebied van transparantie, circulair ontwerp en conflictvrije toeleveringsketens.

2. We Doen Het Samen: het versterken van maatschappelijke ecosystemen

We Doen Het Samen is een coalitie die de participatie en zichtbaarheid van lokale gemeenschappen in Nederland versterkt.

De rol van DOEN:

- **Ecosysteemversterker:** DOEN heeft in de loop der jaren honderden bewoners- en gemeenschapsinitiatieven ondersteund en zo bijgedragen aan een vruchtbare voedingsbodem waarbinnen de coalitie kon uitgroeien tot een duurzaam, gecoördineerd netwerk.
- **Polycapitale ondersteuning:** financiering gecombineerd met facilitatie, belangenbehartiging en zichtbaarheid via de kanalen van de Postcode Loterij, om invloed te versterken en nieuwe initiatieven te inspireren.
- **Adaptieve en strategische betrokkenheid:** ondersteuning van de programma's van de coalitie en van de dialoog met beleidsmakers.

Systemische impact: de coalitie heeft de maatschappelijke infrastructuur versterkt en lokale initiatieven met elkaar verbonden tot een gecoördineerde beweging voor participatie en solidariteit.

Toekomstige richting

DOEN blijft experimenteren en pionieren en verdiept tegelijkertijd zijn rol als transitiefinancier. DOEN positioneert zichzelf daarbij niet in het centrum, maar ondersteunt voorlopers, sectorpartijen en andere financiers om transities gezamenlijk vorm te geven. Door ervaringen te delen nodigt DOEN anderen uit om risico, complexiteit, samenwerking en langetermijndenken te omarmen en zo de transities die de wereld dringend nodig heeft te versnellen.